

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡೇ

॥ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಮಾನುಜ ಮಹಾದೇಶಿಕನ್

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

॥ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸೀತಯಾ ಸಹ ಶ್ರೀರಾಮೇಣ ವಾಸಿಷ್ಠಂ ಸುಯಜ್ಞಮಾಹೂಯ ತಸ್ಮೈ
ತತ್ಪತ್ನೈ ಚ ಮಹಾರ್ಹಾಭೂಷಣರತ್ನಧನಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ದಾನಂ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ
ರಾಮೇಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ವಟುಭ್ಯೋ ನಿಜಾಶ್ರಿತೇಭ್ಯಃ ಸೇವಕೇಭ್ಯಃ
ತ್ರಿಜಟಾಖ್ಯಾಯ ವಿಪ್ರಾಯ ಸುಹೃಜ್ಜನೇಭ್ಯಶ್ಚ ಧನಸ್ಯ ದಾನಂ

ತತಃ ಶಾಸನಮಾಜ್ಞಾಯ ಭ್ರಾತುಃ ಪ್ರಿಯಕರಂ ಹಿತಂ |
ಗತ್ವಾ ಸ ಪ್ರವಿವೇಶಾಶು ಸುಯಜ್ಞಸ್ಯ ನಿವೇಶನಂ || 2.32.1 ||

ತಂ ವಿಪ್ರಮಗ್ನ್ಯಾಗಾರಸ್ಥಂ ವಂದಿತ್ವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋಽಬ್ರವೀತ್ |
ಸಖೇಽಭ್ಯಾಗಚ್ಛ ಪಶ್ಯ ತ್ವಂ ವೇಶ್ಮ ದುಷ್ಕರಕಾರಿಣಃ || 2.32.2 ||

ತತಃ ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸ್ಥಾಯ ಗತ್ವಾ ಸೌಮಿತ್ರಿಣಾ ಸಹ |
ಋದ್ಧಂ ಸ ಪ್ರಾವಿಶಲ್ಲಭ್ಯಾ ರಮ್ಯಂ ರಾಮನಿವೇಶನಂ || 2.32.3 ||

ತಮಾಗತಂ ವೇದವಿದಂ ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಸೀತಯಾ ಸಹ |
ಸುಯಜ್ಞಮಭಿಚಕ್ರಾಮ ರಾಘವೋಽಗ್ನಿಮಿವಾರ್ಚಿತಂ || 2.32.4 ||

ಜಾತರೂಪಮಯೈರ್ಮುಖೈರಂಗದೈಃ ಕುಂಡಲೈಃ ಶುಭೈಃ |
ಸಹೇಮಸೂತ್ರೈರ್ಮಣಿಭಿಃ ಕೇಯೂರೈರ್ವಲಯೈರಪಿ || 2.32.5 ||

ಅನ್ಯೈಶ್ಚ ರತ್ನೈರ್ಬಹುಭಿಃ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಪ್ರತ್ಯಪೂಜಯತ್ |
ಸುಯಜ್ಞಂ ಸ ತದೋವಾಚ ರಾಮಃ ಸೀತಾಪ್ರಚೋದಿತಃ || 2.32.6 ||

ಹಾರಂ ಚ ಹೇಮಸೂತ್ರಂ ಚ ಭಾರ್ಯಾಯೈ ಸೌಮ್ಯ ಹಾರಯ |
ರಶನಾಂ ಚಾಥ ಸಾ ಸೀತಾ ದಾತುಮಿಚ್ಛತಿ ತೇ ಸಖೀ || 2.32.7 ||

ಅಂಗದಾನಿ ಚ ಚಿತ್ರಾಣಿ ಕೇಯೂರಾಣಿ ಶುಭಾನಿ ಚ |
ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ಸಖೀ ತುಭ್ಯಂ ಭಾರ್ಯಾಯೈ ಗಚ್ಛತೀ ವನಂ || 2.32.8 ||

ಪರ್ಯಂಕಮಗ್ರ್ಯಸ್ತರಣಂ ನಾನಾರತ್ನವಿಭೂಷಿತಂ |
ತಮಪೀಚ್ಛತಿ ವೈದೇಹೀ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯಿತುಂ ತ್ವಯಿ || 2.32.9 ||

ನಾಗಃ ಶತ್ರುಂಜಯೋ ನಾಮ ಮಾತುಲೋಽಯಂ ದದೌ ಮಮ |
ತಂ ತೇ ನಿಷ್ಕಸಹಸ್ರೇಣ ದದಾಮಿ ದ್ವಿಜಪುಂಗವ || 2.32.10 ||

ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತು ರಾಮೇಣ ಸುಯಜ್ಞಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ತತ್ |
ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಸೀತಾನಾಂ ಪ್ರಯುಯೋಜಾಶಿಷಃ ಶಿವಾಃ || 2.32.11 ||

ಅಥ ಭ್ರಾತರಮವ್ಯಗ್ರಂ ಪ್ರಿಯಂ ರಾಮಃ ಪ್ರಿಯಂವದಂ |
ಸೌಮಿತ್ರಿಂ ತಮುವಾಚೇದಂ ಬ್ರಹ್ಮೇವ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರಂ || 2.32.12 ||

ಅಗಸ್ತ್ಯಂ ಕೌಶಿಕಂ ಚೈವ ತಾವುಭೌ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮೌ |
ಅರ್ಚಯಾಹೂಯ ಸೌಮಿತ್ರೇ ರತ್ನೈಃ ಸಸ್ಯಮಿವಾಂಬುಭಿಃ || 2.32.13 ||

ತರ್ಪಯಸ್ವ ಮಹಾಬಾಹೋ ಗೋಸಹಸ್ರೇಣ ರಾಘವ |
ಸುವರ್ಣರಜತ್ತೈಶ್ಚೈವ ಮಣಿಭಿಶ್ಚ ಮಹಾಧನೈಃ || 2.32.14 ||

ಕೌಸಲ್ಯಾಂ ಚ ಯ ಆಶೀರ್ಭರ್ತುಃ ಪರ್ಯುಪತಿಷ್ಠತಿ |
ಆಚಾರ್ಯಸ್ತೈತ್ತಿರೀಯಾಣಾಮಭಿರೂಪಶ್ಚ ವೇದವಿತ್ || 2.32.15 ||

ತಸ್ಯ ಯಾನಂ ಚ ದಾಸೀಶ್ಚ ಸೌಮಿತ್ರೇ ಸಂಪ್ರದಾಪಯ |
ಕೌಶೇಯಾನಿ ಚ ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಯಾವತ್ ತುಷ್ಯತಿ ಸ ದ್ವಿಜಃ || 2.32.16 ||

ಸೂತಶ್ಚಿತ್ರರಥಶ್ಚಾರ್ಯಃ ಸಚಿವಃ ಸುಚಿರೋಷಿತಃ |
ತೋಷಯೈನಂ ಮಹಾರ್ಹೇಶ್ಚ ರತ್ನೈರ್ವಸ್ತ್ರೈರ್ಧನೈಸ್ತಥಾ || 2.32.17 ||

ಪಶುಕಾಭಿಶ್ಚ ಸರ್ವಾಭಿರ್ಗವಾಂ ದಶಶತೇನ ಚ |
ಯೇ ಚೇಮೇ ಕಠಕಾಲಾಪಾ ಬಹವೋ ದಂಡಮಾಣವಾಃ || 2.32.18 ||

ನಿತ್ಯಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಶೀಲತ್ವಾನ್ನಾನ್ಯತ್ ಕುರ್ವಂತಿ ಕಿಂಚನ |
ಅಲಸಾಃ ಸ್ವಾದುಕಾಮಾಶ್ಚ ಮಹತಾಂ ಚಾಪಿ ಸಮ್ಮತಾಃ || 2.32.19 ||

ತೇಷಾಮಶೀತಿಯಾನಾನಿ ರತ್ನಪೂರ್ಣಾನಿ ದಾಪಯ |
ಶಾಲಿವಾಹಸಹಸ್ರಂ ಚ ದ್ವೇ ಶತೇ ಭದ್ರಕಾಂಸ್ತಥಾ || 2.32.20 ||

ವ್ಯಂಜನಾರ್ಥಂ ಚ ಸೌಮಿತ್ರೇ ಗೋಸಹಸ್ರಮುಪಾಕುರು |
ಮೇಖಲೀನಾಂ ಮಹಾಸಂಘಃ ಕೌಸಲ್ಯಾಂ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಃ |
ತೇಷಾಂ ಸಹಸ್ರಂ ಸೌಮಿತ್ರೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಸಂಪ್ರದಾಪಯ || 2.32.21 ||

ಅಂಬಾ ಯಥಾ ನೋ ನಂದೇಚ್ಚ ಕೌಸಲ್ಯಾ ಮಮ ದಕ್ಷಿಣಾಂ |
ತಥಾ ದ್ವಿಜಾತೀಂಸ್ತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾರ್ಚಯ ಸರ್ವಶಃ || 2.32.22 ||

ತತಃ ಪುರುಷಶಾರ್ದೂಲಸ್ತದ್ ಧನಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಸ್ವಯಂ |
ಯಥೋಕ್ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಂದ್ರಾಣಾಮದದಾದ್ ಧನದೋ ಯಥಾ || 2.32.23 ||

ಅಥಾಬ್ರವೀದ್ ಬಾಷ್ಪಗಲಾಂಸ್ತಿಷ್ಠತಶ್ಚೋಪಜೀವಿನಃ |
ಸ ಪ್ರದಾಯ ಬಹುದ್ರವ್ಯಮೇಕೈಕಸ್ಯೋಪಜೀವನಂ || 2.32.24 ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಚ ಯದ್ ವೇಶ್ಮ ಗೃಹಂ ಚ ಯದಿದಂ ಮಮ |
ಅಶೂನ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಮೇಕೈಕಂ ಯಾವದಾಗಮನಂ ಮಮ || 2.32.25 ||

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ದುಃಖಿತಂ ಸರ್ವಂ ಜನಂ ತಮುಪಜೀವಿನಂ |
ಉವಾಚೇದಂ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಂ ಧನಮಾನೀಯತಾಂ ಮಮ || 2.32.26 ||

ತತೋಽಸ್ಯ ಧನಮಾಜಹ್ಯುಃ ಸರ್ವ ಏವೋಪಜೀವಿನಃ |
ಸ ರಾಶಿಃ ಸುಮಹಾಂಸ್ತತ್ರ ದರ್ಶನೀಯೋ ಹೃದೃಶ್ಯತ || 2.32.27 ||

ತತಃ ಸ ಪುರುಷವ್ಯಾಪ್ತಸ್ತದ್ ಧನಂ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಃ |
ದ್ವಿಜೇಭ್ಯೋ ಬಾಲವೃದ್ಧೇಭ್ಯಃ ಕೃಪಣೇಭ್ಯೋ ಹ್ಯದಾಪಯತ್ || 2.32.28 ||

ತತ್ರಾಸೀತ್ ಪಿಂಗಲೋ ಗಾರ್ಗ್ಯಸ್ತ್ರಿಜಟೋ ನಾಮ ವೈ ದ್ವಿಜಃ |
ಕ್ಷತವೃತ್ತಿರ್ವನೇ ನಿತ್ಯಂ ಫಾಲಕುದ್ದಾಲಲಾಂಗಲೀ || 2.32.29 ||

ತಂ ವೃದ್ಧಂ ತರುಣೀ ಭಾರ್ಯಾ ಬಾಲಾನಾದಾಯ ದಾರಕಾನ್ |
ಅಬ್ರವೀದ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಭರ್ತಾ ಹಿ ದೇವತಾ || 2.32.30 ||

ಅಪಾಸ್ಯ ಫಾಲಂ ಕುದ್ದಾಲಂ ಕುರುಷ್ವ ವಚನಂ ಮಮ |
ರಾಮಂ ದರ್ಶಯ ಧರ್ಮಜ್ಞಂ ಯದಿ ಕಿಂಚಿದವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ || 2.32.31 ||

ಸ ಭಾರ್ಯಾಯಾ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶಾಟೀಮಾಚ್ಛಾದ್ಯ ದುಶ್ಛದಾಂ |
ಸ ಪ್ರಾತಿಷ್ಠತ ಪಂಥಾನಂ ಯತ್ರ ರಾಮನಿವೇಶನಂ || 2.32.32 ||

ಭೃಗ್ವಂಗಿರಃಸಮಂ ದೀಪ್ತ್ಯಾ ತ್ರಿಜಟಂ ಜನಸಂಸದಿ |
ಆಪಂಚಮಾಯಾಃ ಕಕ್ಷ್ಯಾಯಾ ನೈತಂ ಕಶ್ಚಿದವಾರಯತ್ || 2.32.33 ||

ಸ ರಾಮಮಾಸಾದ್ಯ ತದಾ ತ್ರಿಜಟೋ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ |
ನಿರ್ಧನೋ ಬಹುಪುತ್ರೋಽಸ್ಮಿ ರಾಜಪುತ್ರ ಮಹಾಬಲ || 2.32.34 ||

ಕ್ಷತವೃತ್ತಿರ್ವನೇ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯವೇಕ್ಷಸ್ವ ಮಾಮಿತಿ |
ತಮುವಾಚ ತತೋ ರಾಮಃ ಪರಿಹಾಸಸಮನ್ವಿತಂ || 2.32.35 ||

ಗವಾಂ ಸಹಸ್ರಮಪೈಕಂ ನ ಚ ವಿಶ್ರಾಣಿತಂ ಮಯಾ |
ಪರಿಕ್ಷಿಪಸಿ ದಂಡೇನ ಯಾವತ್ತಾವದವಾಪ್ಸ್ಯಸೇ || 2.32.36 ||

ಸ ಶಾಟೀಂ ಪರಿತಃ ಕಟ್ಯಾಂ ಸಂಭ್ರಾಂತಃ ಪರಿವೇಷ್ಟ್ಯ ತಾಂ |
ಆವಿಧ್ಯ ದಂಡಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸರ್ವಪ್ರಾಣೇನ ವೇಗತಃ || 2.32.37 ||

ಸ ತೀರ್ತ್ವಾ ಸರಯೂಪಾರಂ ದಂಡಸ್ತಸ್ಯ ಕರಾಚ್ಛ್ಯುತಃ |
ಗೋವ್ರಜೇ ಬಹುಸಾಹಸ್ರೇ ಪಪಾತೋಕ್ಷಣಸನ್ನಿಧೌ || 2.32.38 ||

ತಂ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಆ ತಸ್ಮಾತ್ ಸರಯೂತಟಾತ್ |
ಆನಯಾಮಾಸ ತಾ ಗಾವಸ್ತಿಜಟಿಸ್ಯಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರತಿ || 2.32.39 ||

ಉವಾಚ ಚ ತದಾ ರಾಮಸ್ತಂ ಗಾರ್ಗ್ಯಮಭಿಸಾಂತ್ವಯನ್ |
ಮನ್ಯುರ್ನ ಖಲು ಕರ್ತವ್ಯಃ ಪರಿಹಾಸೋ ಹ್ಯಯಂ ಮಮ || 2.32.40 ||

ಇದಂ ಹಿ ತೇಜಸ್ತವ ಯದ್ ದುರತ್ಯಯಂ
ತದೇವ ಜಿಜ್ಞಾಸಿತುಮಿಚ್ಛತಾ ಮಯಾ |
ಇಮಂ ಭವಾನರ್ಥಮಧಿಪ್ರಚೋದಿತೋ
ವೃಣೀಷ್ವ ಕಿಂ ಚೇದಪರಂ ವ್ಯವಸ್ಯಸಿ || 2.32.41 ||

ಬ್ರವೀಮಿ ಸತ್ಯೇನ ನ ತೇ ಸ್ಮ ಯಂತ್ರಣಾಂ
ಧನಂ ಹಿ ಯದ್ಯನ್ಮಮ ವಿಪ್ರಕಾರಣಾತ್ |
ಭವತ್ಸು ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರತಿಪಾದನೇನ ತನ್ -
ಮಯಾರ್ಜಿತಂ ಚೈವ ಯಶಸ್ಕರಂ ಭವೇತ್ || 2.32.42 ||

ತತಃ ಸಭಾರ್ಯಸ್ತಿಜಟೋ ಮಹಾಮುನಿ -
ರ್ಗವಾಮನೀಕಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ಮೋದಿತಃ |
ಯಶೋಬಲಪ್ರೀತಿಸುಖೋಪಬೃಂಹಿಣೀ -
ಸ್ತದಾಶಿಷಃ ಪ್ರತ್ಯವದನ್ಮಹಾತ್ಮನಃ || 2.32.43 ||

ಸ ಚಾಪಿ ರಾಮಃ ಪ್ರತಿಪೂರ್ಣಪೌರುಷೋ
ಮಹಾಧನಂ ಧರ್ಮಬಲೈರುಪಾರ್ಜಿತಂ |
ನಿಯೋಜಯಾಮಾಸ ಸುಹೃಜ್ಜನೇ ಚಿರಾದ್
ಯಥಾರ್ಹಸಮ್ಮಾನವಚಃ ಪ್ರಚೋದಿತಃ || 2.32.44 ||

ದ್ವಿಜಃ ಸುಹೃದ್ ಭೃತ್ಯಜನೋಽಥವಾ ತದಾ
ದರಿದ್ರಭಿಕ್ಷಾಚರಣಶ್ಚ ಯೋ ಭವೇತ್ |

ನ ತತ್ರ ಕಶ್ಚಿನ್ನ ಬಭೂವ ತರ್ಪಿತೋ
ಯಥಾರ್ಹಸಮ್ಮಾನದಾನಸಂಭ್ರಮೈಃ || 2.32.45 ||

|| ಇತ್ಯಾರ್ಷೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ
ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡೇ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ||